

Esimerkkihankkeena *Sosiaalisia innovaatioita ja työtä julkisilla hankinnoilla (SIEPP) (2017-2020, ESR)*

HANKKEEN TAVOITTEET

1	Lisätä julkisten hankintojen avulla työllistymismahdollisuuksia heikossa työmarkkina- asemassa oleville, kuten pitkäaikaistyöttömille, ikääntyneille, maahanmuuttajille, nuorille ja osatyökykyisille.
2	Lisätä kuntien osaamista ja kokemuksia työllistämisen ja hankintojen yhdistämisestä uusilla tavoilla.
3	Pitkän aikavälin tavoitteena oli vakinaistaa julkisten hankintojen avulla työllistäminen osaksi osallistuvien kuntien hankintatoimintaa.
4	Kehittää hankkeessa hankintojen tilastointia, niin että hankkeeseen osallistuvilla kunnilla on käytössään yhteismitalliset muuttujat ja tulokset ovat vertailukelpoisia. Erilaisia hankintojen avulla työllistämisen tapoja voidaan yhtenäistämisen tuloksena helposti vertailla keskenään.
5	Kerätä ja tuottaa tietoa julkisten hankintojen avulla työllistämisen taloudellisista vaikutuksista niin yksilön kuin kunnan näkökulmasta.
6	Työllistää 130 heikossa työmarkkina-asemassa olevaa työtöntä työnhakijaa (alle 25-vuotiaat 28,5 %, 25-29-v. 42,3 %, 30-54 v. 17,7%, yli 54-v.10,7%).
7	Toteuttaa 20 hankintapilottia ja tehdä yhteistyötä arviolta 47 yrityksen kanssa.

A. Hankkeen suunnitteluvaiheessa

arvioinnin tarkoitus ja käyttäjät	Hankkeen tulosten seuranta ja toiminnan mielekkyyden perustelu eri yhteyksissä. Tiedon saaminen päättäjille hankinnoilla työllistämisen hyödyistä ja oppi siitä, mikä ei toimi hankinnoilla työllistämässä.
arvioinnin tekijä	Osahankkeissa projektisuunnittelijat ja THL arviointitiedon yhteenkoostamisen osalta. Ulkopuolisen arvioijan ajateltiin tekevän raportti hankinnoilla työllistämisen taloudellisista vaikutuksista, mutta sitä ei lopulta toteutettu tarpeiden muuttuessa ja vastaavan työn valmistuttua toisaalla. (ks. Mikko Kesän ym. raportti aiemmin toteutetulle Handu- hankkeelle 'Arvio hankinnoilla työllistämisen kuntataloudellisista vaikutuksista' (2017) sekä Vantaan kaupungille tilaustyönä tehty, ei-julkinen arvio työllisyydenhoidon sosiotaloudellisista vaikutuksista (2018),

	jonka keskeiset tulokset on tiivistetty SIEPP-hankkeen itseopiskelumateriaalissa ks. dia 8).
arvioinnin resurssit	Hankehenkilöstön työpanos sekä ulkopuolinen henkilö ostopalvelubudjetilla (ks. edellinen kohta).
ongelma, jota hankkeessa pyrittiin ratkaisemaan	Julkisten hankintojen potentiaali heikossa työmarkkina- asemassa olevien työllistämiseksi on Suomessa heikosti tunnistettu ja hyödynnetty. Heikossa työmarkkina- asemassa olevien heikko työllistyminen avoimille työmarkkinoille.
arviointikysymykset ja kriteerit	Onnistuuko hankinnoilla työllistäminen?
tavoitteet ja tulokset (looginen viitekehys, tulosketju	<p>Kansainvälinen kehittämistyö ja aktiivinen vaikuttamisviestintä luovat painetta laajentaa työllistämishdon soveltamista -> osallistuville kaupungeille on asetettu selkeät tavoitteet hankinnoilla työllistämisen osalta (työpaikat, hankinnat, yritykset) -> osaaminen karttuu ja dokumentointia tehdään hankkeessa systemaattisesti-> valtakunnallinen vaikuttamistyö ja verkostoituminen, tuloksista kertominen -> toiminta vakinaistetaan</p> <p>Hankinnoilla työllistämisen osalta laskettiin työttömyysetuuskien suhdetta palkkatukeen ja kuntalisään. Näin karkeasti hahmotettiin, mitä työllistäminen käytännössä kunnan (ja valtion) osalta tarkoittaa talousnäkökulmasta.</p>
tulosten saavuttamisen mittaaminen ja indikaattorit	<p>Tulosindikaattorit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toteutuneet hankintapilotit • toteutuneet innovatiiviset hankintapilotit • työllistyneiden lukumäärä • osallistuneiden yritysten lukumäärä • Innovatiivisten hankintojen toteuttamisen osaamisen kasvu (itsearviointi, työpajapalaute) <p>Prosessi-indikaattorit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kansainvälisen yhteiskehittämisen työpajat • asiakasosallisuus työpaja – oikeat kanavat ja tahot löytää työntekijät • työvaihdot, mentorointiparit • seminaarit, tapahtumat • infograafit, verkkosivu, videot, sosiaalinen media, artikkelit

	<ul style="list-style-type: none"> • Tieto työllistämisestä julkisten hankintojen avulla lisääntyy ja yhteistyö ruotsalaisten kumppanien kanssa tulee näkyväksi (mediaseuranta) • <i>Taloudellisten vaikutusten arviointiraportti (ks. yllä kohta 'arvioinnin tekijä')</i> • <i>Yritysten kanssa yhteistyössä kehitettävä vastuullisen työntäjän sertifiikaatti (näitä ei toteutettu!)</i>
B Hankkeen aikana	
<p>datan kerääminen ja raportointi</p>	<p>Hankkeen kautta työllistyneiden tietoja kerättiin ESR-lomakkeella, jonka tiedot syötettiin EURA-tietokantaan. Hankintojen lukumäärää, yritysten lukumäärää sekä hankintojen laatua (esim. urakka, palvelu, tavara yms.) seurattiin. Hankehakemuksessa ilmoitettujen työpajojen toteutumista ja dokumentointia seurattiin. Hankehenkilöstön osaamisen karttumista seurattiin arviointilomakkeilla jokaisen toimenpiteen yhteydessä.</p> <p>Hankkeen toimenpiteistä kerättiin palautetta (esim. jokaiselta opintomatkalta/työpajasta kerättiin webropol-kyselyllä palaute osallistujilta.)</p> <p>Kaupungit keräsivät omiin järjestelmiinsä dataa ko. hankinnoista. THL keräsi tämän tiedon ja raportoi sen ohjausryhmälle ja rahoittajalle.</p>
<p>väli- tai itsearviointi</p>	<p>ESR hankehallinto vaatii jatkuvaa raportointia, tämän lisäksi muuta arviointia ei koettu hyödylliseksi. Pidettiin kokous, jossa käsiteltiin tavoitteet sekä tilanne. Tämä oli keskustelevalta tilaisuus, jolla pyrittiin motivoimaan työntekijöitä tavoitteiden saavuttamiseen.</p> <p>Hankehenkilöstä vastasi arviointikyselyihin liittyen toimenpiteiden onnistumiseen. Kysely tehtiin webropolilla. Kyselyihin vastasi kaikki kumppanit, myös Ruotsin 8 eri kumppaniorganisaatiota.</p> <p>Hankehenkilöstön osaamista seuraavan lomakkeen avulla toimintaa myös kehitettiin paremmin vastaamaan alkuperäisiä tavoitteita ja osallistuvien kaupunkien tarpeita.</p>

tulosketjun tarkistaminen/muuttaminen	Ei nähty tarpeelliseksi pieniä muutoksia lukuunottamatta
hankkeen edistymisen (monitorointi), tavoitteiden saavuttamisen, toimintaympäristön muutosten, riskien seuranta	Jokaista maksatushakemusta varten koottiin osahankkeilta tiedot hankinnoista, joilla on työllistetty heikossa työmarkkina- asemassa olevia henkilöitä. Myös yritykset listattiin, ja raportoitiin yritysten koko sekä työllistyneet henkilöt. Jokaisessa ohjausryhmän tapaamisessa myös kerrottiin hankkeen tilanteesta suhteessa tavoitteisiin. Projektiryhmissä käytiin keskustelua tavoitteiden toteutumisesta osahankkeiden kanssa ja peilattiin toteutuneita lukuja asetettuihin tavoitteisiin. Näin tehtiin hankkeen puolivälissä ja loppua kohden useammin.
osallistujilta/kohderyhmiltä arviointidatan kerääminen ja analysointi	Kohderyhmältä ei kerätty arviointidataa. Hanke on jatkoa edelliselle vastaavalle hankkeelle (Hankinnoista duunia), siinä toteutettiin haastattelut osallistuneille yrityksille.
hankkeen toteutusprosessin seuranta ja arviointi	ks. väli- ja itsearviointi
seurannan tulosten raportointi	Hankkeesta raportoitiin jatkuvasti rahoittajalle sekä ohjausryhmälle myös niissä kohdin, joissa epäonnistuttiin.
C. Hankkeen päättyessä	
tulosten selittäminen	<p>Hankkeessa pohdittiin, ovatko tai missä määrin tulokset (kuten työllisyysvaikutukset) ovat olleet nimenomaan hankkeen ansiota ja missä määrin niihin ovat mahdollisesti vaikuttaneet muut tekijät.</p> <p>Tuloksia perustelevat tekijät:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työllistetyillä oli taustalla pitkä työttömyysaika, jonka vuoksi omaehtoinen työllistyminen olisi ollut epätodennäköistä. - Hankkeessa mukana olleet yritykset pakotettiin huomiomaan henkilöstöpolitiikkaansa eri tavalla. - Hankinnat ohjasivat yrityksiä monipuolistamaan henkilöstöään ja tekemään aktiivisemmin yhteistyötä kunnan työllisyyspalvelujen ja etuusjärjestelmän kanssa. - Hankkeen tuloksena syntyi julkista keskustelua hankintojen avulla työllistämistä ja yhteiskuntavastuusta. Mikään muu taho ei olisi edistänyt tällaista keskustelua. - Hanke mahdollisti ”kilpailuasetelman” suomalaisten ja ruotsalaisten toimijoiden ja kaupunkien välille, mikä lisäsi viranhaltijoiden ja kuntapäätäjien kiinnostusta aiheeseen.

	<p>Mahdollisesti hankkeesta riippumattomat, tuloksiin vaikuttaneet tekijät:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yleinen työllisyystilanteen paraneminen hankkeen aikana
<p>arviointidatan kerääminen, analysoiminen ja visualisoiminen?</p>	<p>Arviointidataa kerättiin, analysoitiin ja raportoitiin hankkeen aikana jatkuvasti, eikä hankkeen päättyessä tehty erillistä, uutta arviointidatan keruuta</p>
<p>hankkeen ja tulosten/vaikutusten yhteyttä ja/tai syy-yhteyksien selittäminen</p>	<p>Analysoitiin itse, miksi hanke onnistui hyvin. Onnistumiseen myötävaikuttivat myös mm. ilmapiirin muutos sekä yritysten yhteiskuntavastuun merkityksen korostuminen; kansainvälisen vaikuttamistoiminnan aiheuttama paine kotimaisten toimijoiden päätöksille; talouden noususuhdanne ja vastuullisuuden korostuminen monen yrityksen toiminnassa.</p> <p><vrt. myös kohta 'tulosten selittäminen' yllä></p>
<p>toimintojen, tulosten, vaikutusten ja kontekstin kuvaaminen</p>	<p>Kirjallisesti sekä numeerisesti.</p>
<p>summatiivisen arvioinnin tulosten sisällyttäminen osaksi loppuraporttia</p>	<p>Tulokset raportoitiin ESR-formaattia noudattavassa loppuraportissa.</p> <p>Hankkeen tuloksista kerrottiin myös eri tavoin viestinnällisesti (blogit, some yms.) Hankkeen tuloksista on myös kerrottu Komission 2020 julkaisemassa oppaassa Sosiaalisesti kestävästä julkisista hankinnoista (Making Socially Responsible Public Procurement Work: 71 Good Practice Cases.). Tuloksista myös raportoitiin ruotsalaisen pääkumppanin Upphandlingsmyndighetenin sivuilla ja julkaisuissa.</p> <p>Keskeisiä tuloksia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toimenpiteiden yhteenlaskettu työllisyysvaikutus on yli 300 henkeä. Valtaosa työsuhteista on ollut määräaikaista. Hankintojen yhteydessä määräaikaaisuudet ovat luontevia, koska myös hankinnat ovat määräaikaista. Suuri osa työsuhteista on ollut täysiaikaista. Joissakin yksittäisissä sopimuksissa saattoi olla osa-aikaisia työpaikkoja, mutta lähtökohtaisesti pyrittiin täysiaikaisiin työpaikkoihin.

	<ul style="list-style-type: none"> - Työllistämisehdon käyttö julkisissa hankintasopimuksissa vakiintui sekä Helsingissä että Vantaalla ja kaupunkien sisäiset toimintaprosessit jäsentyivät. - Hanketoteuttajien ja yhteistyöverkoston osaaminen vahvistui. - Kokemus erilaisten työllistämistapojen ja hankintasopimusten yhteensopivuudesta karttui. <p>Hanke antoi panoksensa hankinnoilla työllistämisen kansalliseen jatkokehittämiseen. Kokonaisarvion perusteella hankkeen arvioitiin onnistuneen yllättävänkin hyvin. Hankkeen lähtökohdat huomioon ottaen saatiin paljon tukea yhteiskunnassa yleisesti tapahtuneesta vastuullisuusajattelun vahvistumisesta. Saatiin viestinnällisiä onnistumisia, ja osallistuttiin mm. SuomiAreenaan ja Ruotsin Almedahlenin politiikkaviikoille. Tällaista viestinnällistä panostusta ei ollut odotettu. Kokemus kansainvälisen ESR-hankkeen onnistumisesta oli myös vahva. Vastaavaa hanketta ei ole Suomessa aiemmin toteutettu. Hankkeen myötä Suomeen tuotiin uusia hankintojen toteuttamistapoja , kuten mm. osallistavan hankinnan metodeja ja työllistämismahdollisuuksien variaatioita sekä raportoinnin toteuttamisvaihtoehtoja vastuullisten hankintojen osalta. Hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä ja luotiin täysin uusia verkostoja Suomeen Ruotsista, Ranskasta, Hollannista ja Skotlannista. Myös määrälliset tavoitteet saavutettiin, joskin hankintojen toteutustavan ja ESR-hankehallinnon jäykkyyden vuoksi tämä olikin hieman hankala todentaa.</p>
<p>D. Hankkeen jälkeen</p>	
<p>tulosten raportoiminen, jakaminen ja edistäminen</p>	<p>Viestintä eri tavoin: some, blogi, rakennerahastot.fi. Tietoa jakoivat myös Keino-osaamiskeskus ja Kuntaliitto, pääkumppanit verkkosivuillaan ja eri julkaisuissa, Komissio, ESF-international.</p>
<p>Tulosten pysyvyyden arvioiminen pitkällä aikavälillä?</p>	<p>Tulosten pysyvyyttä pitkällä aikavälillä ei arvioitu, koska rahoitus päättyi keväällä 2020. Toiminta jatkuu osallistuneissa kaupungeissa sekä myöhemmin myös osana kansallista hankinnoilla työllistämisen vauhdittamisohjelmaa, jota vetää TEM. Hanketta konsultoitiin toistuvasti tähän liittyen.</p> <p>Vaikutusten pysyvyyttä puoltaa se, että työllistetyt työllistyivät yrityssectorille, jolloin he (TEM:n mukaan) saavat todennäköisemmin vakituisen työpaikan kuin julkiselle tai kolmannelle sektorille työllistyneet. Hankkeessa ei ollut resursseja seurata työsuhteiden jatkuvuutta. Joillakin työsuhteet vakinaistettiin, mutta tarkat luvut eivät ole tiedossa.</p>

	<p>Työllistyneiden pidemmän aikavälin työssäolon syvempi tutkiminen olisi mielenkiintoista ja hyödyllistä, jos rahoitus tutkimukselle järjestyisi. Mahdollista olisi vertailla hankintojen kautta työllistyneiden työssäoloa verrattuna muissa työllisyyspalveluissa olleisiin.</p>
--	---